

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”

по 2.1 Филология (Руска литература на XIX век)

в Софийския университет „Св. Климент Охридски”

(обявен в ДВ, бр. 31 от 18. 04. 2017 г.)

от доц. д-р Наталия Димитрова Няголова

Филологически факултет

Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий”

член на научното жури по конкурса, назначено със заповед № РД
38 – 364 от 07.06.2017 г. на Ректора на Софийския университет „Св.
Климент Охридски”

Единствен кандидат по конкурса за доцент е гл. ас. д-р Румяна Парашкевова Парашкевова – преподавател в Катедра по руска литература, Факултет славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски”.

1. *Професионална квалификация*

Гл. ас. д-р Румяна Парашкевова е завършила специалност „Руска филология” с втора специалност „История” във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий” през 1981 г. Защитила е през 2014 г. дисертационен труд на тема: „*Драматическата трилогия на А. К. Толстой („Смъртта на Йоан Грозни”, „Цар Фьодор Йоанович”, „Цар Борис”)*. *Непроизнасяният дискурс и действието*” през 2014 г. От 1986 г. до настоящия момент д-р Р. Парашкевова е последователно асистент, старши асистент и главен асистент в Катедрата по руска литература на Факултета по славянски филологии в СУ „Св. Климент Охридски”.

2. *Научни публикации и научноприложни издания, представени за участие в конкурса*

За участие в конкурса д-р Р. Парашкевова представя списък, включващ 1 монография (270 с.), 1 студия, 14 научни статии, 5 авторски раздела в учебник (1 от тях е в съавторство). Текстовете са публикувани в български и чуждестранни научни издания. Списъкът с цитиранията на кандидатката включва 44 заглавия. Представена е справка за индексирани и отразени в национални и международни каталози трудове на д-р Румяна Парашкевова, която съдържа 47 пункта.

2.1 *Хабилитационен труд*

Кандидатката участва в конкурса с монографията „*Руският бретъор на прицел. Опити върху фигурата на бретъора в руското социкултурно и*

литературно пространство от първата половина на XIX век” (София, УИ „Св. Климент Охридски”, 2017, 270 с.)

Трудът е посветен на фигурата на бретъора – актуален и многозначен актант на руската дворянска култура, който създава разнообразни проекции и в литературните текстове на епохата. Дуелистът като поведенчески модел, психологическа нагласа и литературен персонаж е разгледан в тройната перспектива на масовите текстове, его-документите и художествените наративи. Отчетена е спецификата на дуелистките практики в западноевропейски и руски контекст. Структурата на монографията включва девет глави, които проследяват различни аспекти и варианти на изследвания феномен, като втората част на книгата отразява руското литературно битие на „бретъора” в произведенията на А.С. Пушкин, А. А. Бестужев-Марлински, И. С. Тургенев. В основната концепция и структурирането на книгата личи изследователският „почерк” на д-р Р. Парашкевова – да вижда обекта на интерпретация в неговата полифоничност, да го разпознава и анализира с интердисциплинарни средства. Авторката привлича не само очаквания за филолога историко-литературен, семиотичен, интертекстуален подход, но и адекватно и вещо използва възможностите на психоаналитичните, културологичните, социалноантропологичните интерпретационни модели. Познаването на богатия исторически фон, реконструкцията на важни механизми на дворянската култура, задълбоченото осмисляне на критическите текстове върху разглежданата проблематика, дават възможност на изследователката да формулира собствени тези, да прецизира, допълва, коригира вече съществуващите концепции.

Изследването на типологията на страстния дуелист в книгата е ограничено в рамките на първата половина на века – период на доминация на Романтизма, който с цялостната си поведенческа и естетическа програма става моделиращ фактор на социалното битие. Но авторката задава перспективата на тази типология и към втората половина на столетието (Л. Н. Толстой, Ф. М. Достоевски, А. П. Чехов), когато, поради изменения социокултурен контекст, фигурата на дуелиста търпи пресемантизация и демонстрира нови валенции.

Библиографията към монографията отговаря на очакванията за научен апарат към подобен тип издание, тя включва над 200 заглавия на български, руски, английски език.

Представеният хабилитационен труд доказва дългогодишна изследователска практика, научна ерудираност, компетентност и точна професионална мяра за концептуализиране на литературоведската и социокултурна проблематика. Приносните му моменти са свързани и с неговата апробираност и приложимост в преподавателската практика, което го прави ценно учебно помагало в рамките на водените бакалавърски

курсове по руска литература на XIX век и магистърския курс „*Дуелът в руската литература и култура на XIX век*”.

2.2 *Научни статии и студии*

Представените за участие в конкурса студии и статии са 15 на брой, обединени около няколко проблемно-методологични ядра: рецепция и критика на художествения превод (1 студия); история на руското литературознание (1 статия); история, поетика и херменевтика на руската литература на XIX век (13 статии). Концепциите, изложени в статиите, свидетелстват за дългогодишната изследователска работа на д-р Р. Парашкевова в областта на психоаналитичния прочит на литературни образи и сюжети на руската класика, на руската драматургичната поетика на XIX столетие, на функционирането на архетипни модели в текстовете на руския „Златен век”.

Представената студия „*Борис Годунов*” в българското културно пространство” намирам за особено приносна с оглед на досегашната фрагментарно изследвана рецептивна история на руската класическа драматургия в България – драматургия, превърнала се в мощен културно-естетически фактор в развитието на театралното изкуство и критика у нас през различни исторически периоди. Д-р Парашкевова предлага първо и единствено досега изследване на преводната и критическа рецепция на „*Борис Годунов*” в България, представяйки я в сложното пресичане на социокултурна среда, преводачески практики, „хоризонт на очакването” на читателската аудитория, критическа традиция.

Статията, посветена на руското литературознание, „*Прохождащото сюжетознание*” също разглежда достатъчно актуален научен проблем – осмислянето на генезиса и теченията в руската сюжетология като специфичен подход към изучаването на литературното повествование. Важно е открояването на научните приноси на недотам известните за българския научен контекст имена като М. Петровски, А. Реформатски, Б. Ярхо.

Д-р Парашкевова прави интересни интерпретации на отделни семантични опозиции („*Любов и смърт в мистичната проза на Тургенев*”) и звена на драматургичната топография („*Монастырь и власть в драматической трилогии А.К. Толстого*”, „*Площадът в драматическата трилогия на А. К. Толстой*”) в произведения, дълго останали извън интереса на българската русистика. Нашата литературна наука определено дължи много на д-р Парашкевова за актуализацията на научните търсения в български контекст върху творчеството на граф А. К. Толстой.

Оценявам високо научния принос на статията „*Свет и тени в романа Л. Н. Толстого „Анна Каренина*” като текст от новата вълна в изследването на текстовете на руския класик (Д. Орвин, Б. Льонквист, И. В. Лукянец и др.), която се оформи през последните две десетилетия и успя

с модерен литературоведски инструментариум да очертае нови смисли и концепции в неговата поетика.

2.3 Учебници и учебни помагала (авторски раздели)

Д-р Р. Парашкевова е част от екипа, създал най-новия български учебник по руска литература („*Руска литература XIX – XX век*”, Пловдив: *Хермес*, 2002, 2005). В структурата на учебника кандидатката е автор на разделите, посветени на поезията и романистиката на М. Ю. Лермонтов, И. С. Тургенев и прозата на Чехов, а също така е съавтор с проф. Христо Манолакев на раздела, разглеждащ прозата на А. С. Пушкин. Учебникът запълва един сериозен вакуум в българската академична русистика, а главите, написани от д-р Р. Парашкевова, свидетелстват за нейната професионална вещина както в сферата на изследователските търсения, така и в методическата и преподавателска практика.

3. Преподавателска дейност

В документите по конкурса е представена информация за дейностите на кандидатката, оценявани като допълнителни показатели по чл. 27 от ЗРАСРБ. Д-р Парашкевова има дългогодишен преподавателски опит, провеждала е лекционни курсове по история на руската литература на XIX век в бакалавърските програми на специалностите БФ, РФ, СлФ, „Библиотечно-информационни науки” в СУ „Св. Климент Охридски”, цяла поредица лекционни модули в магистърската програма „Руска литература, култура и художествен превод”, семинарни занятия, ръководила е магистърски и бакалавърски тези.

Кандидатката е участвала в 8 научни проекта за периода 2009 – 2017 г.

4. Заключение

Представените за участие в конкурса материали, научни публикации, справки и атестати, убедителното академично и изследователско присъствие на д-р Парашкевова в контекста на българската русистика, ми дават основание да предложа на уважаемото Научно жури положителна оценка за представената учебна и изследователска продукция на кандидата и да подкрепя кандидатурата на главен асистент д-р Румяна Парашкевова Парашкевова за избор на академичната длъжност „доцент” по научната специалност *Руска литература на XIX век*.

24. 08. 2017 г.
гр. В. Търново

Доцент д-р Наталия Няголова